

Nad prvním číslem časopisu Archeologie

Vlasta Králová vydala 25. 9. 2005 první číslo nového populárně vědeckého archeologického čtvrtletníku. Je těžké v tuto chvíli hodnotit zájem veřejnosti, na to je příliš brzy, ale je možné vyjít z reakcí samotných archeologů. I tato hodnocení jsou sice předčasná - nikdo totiž neví, jakou kvalitu obsahu budou mít další čísla - počin Vlasty Králové je však v naší archeologii natolik přelomový, že se nemůžeme vyhnout.

Nejprve k jednotlivým příspěvkům textu. Úvodník vydavatelky (s. 2) vsadil jednoznačně na emocionální stránku vnímání. Je to rozhodně jedna z možných cest. Egyptolog M. Bárta (s. 4) ve statí „**Pravda o smrti krále Tutanchamona**“ zpřístupňuje některá fakta, která nemusí veřejnost znát. Dle mého soudu přesně zasazeným článkem (včetně příloh) prezentujícím výsledky archeologie je článek „**Kostol sv. Margity Antiochijskej**“ od P. Baxy a V. Feruse (s. 12) o pozoruhodné velkomoravské stavbě dochované i v nadzemní části. Dobře vyznívá vysvětlující článek o dendrochronologii od M. Rybnička (s. 20) s názvem „**Řeč letokruhů**“. Fotograficky vhodně doplněný příspěvek (s. 23) „**Sekera s tulejí a ouškem**“ je souhrnem informací o tomto artefaktu. Hlavní článek J. Turka (s. 24) „**Hroby Amazonek v Čechách. 2500 let před Kristem**“ se nevyhnul atraktivizujícímu názvu, ale obsahově jde o zdařilou prezentaci tématu (včetně příloh). Informace M. Bureše (s. 38) „**Letní škola archeologie. 15 let Mezinárodní letní školy archeologie na Drslavické tvrzi**“ přechází k tématům kontaktu veřejnosti s archeologií. Druhý příspěvek téhož autora (s. 43) s názvem „**V labyrintu archeologie, část I.**“ je naproti tomu dopadem na veřejnost velmi zdařilý a výkladový slovník je třeba pokládat za velmi důležitý. Redakční zamyšlení a připomenutí (s. 45) „**Návrst Ze šera pravěku**“ se snaží na-

vodit dojem kontinuity časopisu i hlavního tématu. Druhý příspěvek egyptologa M. Bárty (s. 46) „**Pyramidy: stroj k dosažení nesmrtelnosti**“ se vrací k faraonskému pojetí smrti. Jde rovněž o rekapitulaci užitečnou pro nearcheologickou širokou veřejnost. V příspěvku „**Příběhy Pražského hradu**“ provází M. Šmolíková (s. 58) touto atraktivní a dotacemi ojedinelou výstavou. Poslední dvoustrana (64-65) je opět výrazně pocitová a teprve další číslo ukáže, zda jde o upoutávku na další číslo nebo pohlednou prezentaci archeologických artefaktů.

Při snaze o obecnější zhodnocení textové stránky časopisu je patrných několik skutečností: snaha o atraktivnost (Amazonky, egyptologie), snaha vytvořit rubriky s možným a předpokládaným pokračováním („lokalita“, „ve službách archeologie“, „artefakt“, „v labyrintu archeologie“, „egyptologie“) a velkou účast odborných konzultantů při tvorbě textů. Jde o pochopitelný postup, který přes uvedenou šikovnost nezbavuje rizika úroveň obsahu dalších (v plánu relativně četných) čísel. Snad je v našich zemích (i v případě úspěšné „expanze“ na Slovensko) dost autorů schopných psaní v tomto stylu.

Důležitým prvkem tvarujícím časopis je jeho zdařilá grafická stránka. Vydavatelka správně vsadila na nutnost kvalitní fotografie a počítačové animace. Zde je pouze potřebné upozornit na nebezpečí budoucího přílišného přejímání zahraničních zdrojů, pokud se má udržet kvalita a originalita časopisu. Fotografie použité v prvním čísle mají tři zdroje. Jednak „atraktivizující“ sním-

ky egyptologie, jednak samostatnou fotografickou tvorbu a snímky archeologů. Nejprve k nim. Je dobře patrné, že si vydavatelka nemohla dovolit postavit obrazový doprovod článků na archeologické fotografii přímo z terénu. Důvody jsou pochopitelné. Archeolog fotí něco jiného. Snímky bez lidí čtenáře - nearcheologa nezajímají, protože mu ne-

umožňují dobrou představu. Mezi mými kolegy fotografie s lidmi jako účastníky archeologické práce nazýváme již léta „organizační snímky“. A těch je v archeologické dokumentaci málo. Archeolog také fotí (často) nekvalitně, proto je možné využít jen malý formát fotografií. Co se týká fotografií časopisu „Archeologie“, ten se vzdaluje terénní archeologii a díky třetímu zdroji fotografií - samostatné fotografické tvorbě - je spíše fotografií výstav a ateliérů. To souvisí opět obsahově s jinak dokonalou a pohlednou fotografií fotoeditora a autora Petra Berounského. Jeho snímky sice dobře začleňují do obsahu současného člověka, ale z pohledu představy čte-

náře o minulosti zkoumané archeologií působí spíše jako „inspirace archeologií“. V tomto ohledu má experimentální archeologie (a ročenka Živá archeologie) svojí autentičností jistě velkou výhodu.

Důležité však je, že představa o pojetí či diskuse o prezentaci a popularizaci archeologie se může odehrát uvnitř existujících obdobně zaměřených archeologických periodik a přestává tak být závislá na historických časopisech (Dějiny a současnost, Historický obzor). Tam je z pochopitelných důvodů prezentována jen středověká archeologie a to ještě okrajovým způsobem. Veřejnost má v této nové situaci možnost vnímat archeologii jako svěbytnou vědní disciplínu a archeologie se tak může vymanit z pozice pomocné historické vědy. Pro archeologii právě ku je to více než potřebné.

Protože je vydavatelka zároveň šéfredaktorem, je potřeba jí popřát hodně vytrvalosti v dalším nelehkém usilování. Bylo by zajímavé zamýšlet se nad tím, proč se popularizační časopis zatím vyhýbal naší archeologii. Nechávám také stranou vyjádření vydavatelky o jeho prvenství (časopis Živá archeologie vyšel již před rokem). Může jít o nutnou součást komerční strategie. Komerce však nemůže být v budoucnu důvodem k ohledům. Ať už je to jakkoli, časopis „Archeologie“ si od počátku našel svojí (atraktivizující) tvář. Nakolik se bude měnit a jak pomůže archeologii, je těžké hodnotit v tuto chvíli. Jisté je, že cílová skupina čtenářů leží mimo archeologii a že její kultivace ku prospěchu archeologie je nanejvýše potřebná. Za tuto odvahu patří vydavatelce více než dík.

Radomír TICHÝ